

ÅRSBERETNING

DANSK CENTER FOR
UNDERVISNINGSMILJØ
Viden til praksis

Forord

Det gode undervisningsmiljø har i den grad været på dagsordenen i 2022. Både politisk såvel som ude i de enkelte dagtilbud, skoler og på landets ungdoms- og voksenuddannelser. Historierne har desværre ofte haft triste budskaber om øget mistrivsel, skolefravær, dårligt indeklima, mobning og fortsat udfordringer med at inkludere alle børn og unge i uddannelsessystemet. Heldigvis er der også blevet produceret ny viden, inspiration og gode eksempler på, hvordan man lokalt i kommunerne kan fremme et godt børne- og undervisningsmiljø. DCUM ser tilbage på et år, hvor vi har samarbejdet bredt med landets kommuner om ovenstående emner, og et år hvor vi har været med til at omsætte viden til en ny og forbedret praksis til gavn for børnene, eleverne og de studerende.

Samskabelse om de gode legemiljøer

Rum og pædagogik hænger sammen. I et tæt samarbejde med LEGO Foundation er vi i 2022 for alvor kommet i gang med at udvikle og designe kvalitetsstærke legemiljøer rundt omkring i landets dagtilbud. Samskabelse har været fremgangsmåden – både med voksne og børn – og vi er igen blevet bekræftet i, at børnenes perspektiver er uundværlige, og bidrager med kreativitet og nytænkning på en måde, vi voksne ikke formår. Projektet fortsætter i 2023- læs mere om det her i årsberetningen.

Medbestemmelse og inddragelse

En væsentlig del af motivation og engagement hos elever i grundskolen og på ungdomsuddannelser er funderet i elevinddragelse og medbestemmelse i hverdagen. Eleverne er eksperter på deres eget undervisningsmiljø, og med dette som afsæt har vi i 2022, i samarbejde med Danske Skoleelever, udrullet et større projekt om uddannelse af Undervisningsmiljørepræsentanter (UMR) blandt eleverne. Der er blevet til mere end 600 uddannede UMR elever, og aktiviteten fortsætter med uformindsket styrke i 2023.

FORORD

Fællesskaber for alle

DCUM har gennem 2022 bidraget med viden om, hvordan mistrivseludfordringer for enkelte elever kan håndteres gennem stærke og mangfoldige fællesskaber. Fællesskaber som bæres af fagprofessionelle med viden om trivsel og kompetencer til at håndtere udfordringerne og finde løsningerne i fællesskabet. I forlængelse heraf har vi oplevet øget efterspørgsel på vores praksisnære materialer og værktøjer målrettet trivselsarbejdet helt ude i den enkelte klasse / på det enkelte hold.

Efterspørgslen tolker vi som et udtryk for motiverede og engagerede undervisere, ledelser og forvaltninger der ved, at trivsel, udvikling og læring er flere sider af samme sag. Vi glæder os til at fortsætte det vigtige arbejde med fællesskaber for alle i 2023.

Tættere på praksis

Vi har i det forgangne år været på besøg ude hos både dagtilbud, skoler og øvrige uddannelsesinstitutioner. Det er en væsentlig del af DCUMs virke.

Megen af den viden vi har indsamlet er blevet viderefundet gennem webinarer, artikler og vores nyhedsbrev samt SoMe-kanaler, dvs. i høj grad via digitale kanaler, som både er tidsbesparende og kan give den enkelte deltager hurtig og lettilgængelig viden. Gennem vores fysiske besøg på institutioner rundt i Danmark, får vi førstehåndsoplevelse af motivationen, frustrationerne, og glæden når noget lykkedes i fællesskab. Vores tætte kontakt med praksis er helt konkret med til at sætte gang i projekter og processer, der kan gavne for børnenes-, elevernes- og de studerende børne- og undervisningsmiljø.

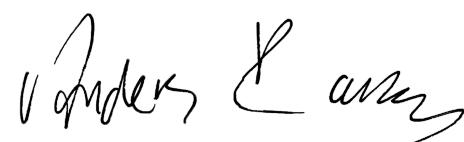
Synlighed

Vi har i 2022 gennemført en undersøgelse af grundskolernes generelle kendskab til DCUM og vores materialer. Ca 500 grundskoler blev spurgt og vi opnåede en flot svarprocent på 31%. Tre ud af fire skoler gav udtryk for at de i nogen eller høj grad kendte til DCUM, ligesom størstedelen fandt vores materialer både relevante og anvendelige.

Med afsæt i undersøgelsen samt centrets nye strategi vil vi i 2023 at arbejde for at komme endnu tættere på praksis. Vi vil i 2023 øge vores fokus på og samarbejdet med de fagprofessionelle, som hver dag er sammen med vores børn og unge, og som har en afgørende betydning for deres trivsel og det gode undervisningsmiljø. Vi vil samtidig fortsætte vores mange gode dialoger og samarbejder med ledelsesniveauerne og de øvrige beslutningstagere, som har ansvaret for at sikre rammerne for at arbejde med børne- og undervisningsmiljøer sættes højt på dagsordenen hver dag.

TAK for samarbejdet i 2022 til alle og en særlig tak til alle vores børn, elever og studerende, hvis perspektiver på deres egen hverdag vi altid vægter højt i vores arbejde med børne- og undervisningsmiljøer over hele landet.

Rigtig god læselyst!

Anders Duurhus Rasmussen
bestyrelsesformand DCUM

Jannie Moon Lindskov
direktor

2022

DCUMs videnscenter

Udvikling af alsidige og kvalitetsstærke fysiske legemiljøer i dagtilbud

I 2022 påbegyndte vi et nyt samarbejde med LEGO Fonden, hvor vi sætter fokus på kvalitetsstærke fysiske legemiljøer i dagtilbud.

Projektet afsluttes i 2023 og bidrager med praksisnær viden om, hvordan børn og pædagogisk personale i fællesskab kan designe og anvende kvalitetsstærke legemiljøer. Legemiljøer, som kan inspirere både børn og voksne til leg og fordybelse. Projektet offentliggør konkrete eksempler på gode fysiske legemiljøer til inspiration for andre dagtilbud.

I projektet deltager 10 dagtilbud fra tre forskellige kommuner. Hvert dagtilbud indgår i et tæt workshop-samarbejde med DCUM omkring udviklingen af et unikt kvalitetsstærkt legemiljø. Projektet giver desuden et kompetenceløft af det pædagogiske personales legefaglighed.

På baggrund af de 10 legemiljøer laver DCUM efterfølgende inspirationsmaterialer, som skal testes og evalueres i yderligere 6 nye dagtilbud i 2023.

Læs mere om projektet [her](#)

Det nye Dagtilbudstermometer

Vi har i 2022 lanceret et revideret Dagtilbudstermometer, som med et talende spørgeskema skal indfange børnenes eget perspektiv på børnemiljøet i dagtilbuddet. Det nye dagtilbudstermometer er kommet rigtig godt fra start. 2880 børn fra 145 dagtilbud har i 2022 besvaret spørgeskemaet, og vi præsenterer resultater herfra i første kvartal af 2023.

Læs mere om det nye Dagtilbudstermometer [her](#)

Nordisk samarbejde om dagtilbudsledelse

I 2022 påbegyndte vi desuden et samarbejde op med foreningen Nordisk Förskola og paraplyorganisation for danske private og selvejende dagtilbud i DK (FOBU). Nordisk Förskola er nordisk fagligt netværk for førskoleledere.

I samarbejdet undersøger vi, hvordan pædagogisk kvalitet forstås i norden, og vi undersøger hvilke værktøjer og metoder der bliver brugt i Sverige, Island, Norge, Finland og Danmark til at arbejde med og sikre kvalitet. I 2022 har vi som en del af samarbejdet lavet en kort deskresearch af de lovkrav og strukturer dagtilbuddene arbejder under i de nordiske lande, samt hvad der fylder på kvalitetsdagsordenen. Derudover har vi interviewet 3 dagtilbudsledere om deres forståelse af og arbejde med kvalitet i deres dagtilbud.

Interviewene og desk researchen skal danne afsæt for en repræsentative spørgeskemaundersøgelse af kvalitet og kvalitetsværktøjer brugt i norden som gennemføres i løbet af 2023.

Dansk Trivselsforum 2022

Dansk Trivselsforum er DCUMs årlige nationale konference om børne- og undervisningsmiljø.

I 2022 afholdt vi for sjette gang Dansk Trivselsforum, og under temaet 'inkluderende praksis i grundskolen' søgte vi sammen med knap 350 veloplagte deltagere svar på spørgsmålet:

Hvordan får vi bedst mulig omsat al vores viden og ekspertise til konkrete forandringer i praksis, og hvordan understøtter vi bedst skolerne i processen?

Med Dansk Trivselsforum 2022 placerede vi 'inkluderende praksis' som et nøglebegreb i forhold til læring, mental trivsel, motivation, engagement, demokratisk dannelse for alle elever. Og til at hjælpe os med det, havde vi samlet et stærkt hold af forskere og eksperter på scenen. De gav os forskellige bud på, hvordan vi kan omsætte viden til forandring i praksis, og hvordan vi kan ruste vores praktikere til opgaven med at skabe gode fællesskaber ude på skolerne.

I pauserne spillede Dansk Skoleskak deltagernes hjerner stærke med minigames, som understøtter samarbejde, empati og respekt for fællesskabet.

Medvirkende på Dansk Trivselsforum 2022

- Hans Henrik Knoop
- Janne Hedegaard Hansen
- Christian Clift
- Gro Emmertsen Lund
- Søren Skou
- Marie Hultberg
- Dansk Skoleskak
- ... og 350 skoleledere, lærere, forskere, politikere, forvaltningspersoner, NGOer m.m.

Se programmet samt oplæg fra dagen [her](#)

Elevernes stemme

Igen I 2022 har DCUM og Danske Skoleelever uddannet undervisningsmiljørepræsentanter (UMR) rundt om i landet. På kurserne arbejder vi med at eleverne både får viden om undervisningsmiljø, samt værktøj til at gå til det konkrete arbejde på skolerne. Det handler i høj grad om at klæde eleverne på til demokratisk deltagelse, og om at have respekt og forståelse for hinanden i samarbejdet omkring skolens undervisningsmiljø.

I årets løb er det blevet til 600 uddannede undervisningsmiljørepræsentanter over hele landet, og vi har ligeledes afholdt de første opfølgingskurser samt supplerende oplæg for en række skoleledelser.

En erfaringsopsamling primo 2023 vil give os viden om hvordan der arbejdes UMR i praksis, og vi bliver klogere på hvordan vi fortsat kan støtte processen og dele anbefalinger og erfaringer til inspiration for andre skoler.

Se mere om UMR [her](#)

Indeklima i grundskolen

Indeklimaet har igen i 2022 haft vores opmærksomhed. Tal fra Arbejdstilsynet viser at luftkvalitet og støj er de to parametre som der oftest er problemer med i skolen.

Der er således fortsat brug for DCUMs viden, rådgivning og vejledning i bestræbelserne på at hjælpe skolerne med det vigtige arbejde med indeklimaet. Vi udarbejdede i 2022 vejledningen 'Bedre indeklima i skolen', som giver et samlet overblik over, hvor skolerne kan finde viden og værktøjer, samt skabeloner til kortlægning og handleplaner. Derudover afholdt vi i 2022 to webinarer rettet mod skoler og ungdomsuddannelserne hvor 70 personer deltog.

V I U M R

Inkluderende undervisningsmiljøer – også for LGBT+ elever

Gode fællesskaber og inkluderende undervisningsmiljøer er og bliver noget af det absolut vigtigste når vi taler trivsel og læring i skolen. I den forbindelse lancerede vi ultimo 2021 et inspirationsmateriale samt to webinarer om temaet, og det blev taget rigtig godt imod. I 2022 har vi derfor gennem en række oplæg og workshops fortsat arbejdet med at oplyse og vejlede skolerne om trivsel og tryghed for LGBT+ elever.

Vi har i 2022 også udvidet horisonten og har tilbudt ledelser og personale på ungdomsuddannelser lignende oplæg, om hvordan de kan bidrage til at skabe inkluderende undervisningsmiljøer, som sikrer LGBT+ elevers trivsel på ud-dannelsesinstitutionerne. Vi har både har været på Bornholm i Øst, Ålborg i Nord, Skjern i Vest og Haderslev i Syd. Det er blevet til 18 oplæg/workshops fordelt over hele landet, og vi har flere i støbeskeen i 2023.

Derudover har vi haft et relateret debatindlæg i Skolemonitor, som kan genlæses [her](#)

Læs mere om vores oplæg og se DCUMs materialer til LGBT+ området [her](#)

DCUM på Uddannelsesdebatten 2022

DCUMs direktør Jannie Moon Lindskov er tiltrådt som medlem af advisory-boardet for Uddannelsesdebatten – det årlige folkemøde om uddannelse, som finder sted hvert efterår i Nr. Nissum. I 2022 var overskriften '**Flere, der trives mere ...**' hvilket kun gjorde arrangementet endnu mere relevant for DCUM.

Udover at være repræsenteret i Uddannelsesdebattens maskinrum, så var DCUM i 2022 også med fremme i rampelyset med vores populære oplæg om LGBT+ elever og mangfoldighed i undervisningsmiljøerne rundt omkring på skoler og uddannelser.

Undervisningsmiljøprisen UMP 2022

Efter et par års Corona-aflysning vendte Undervisningsmiljøprisen (UMP) tilbage i 2022.

DCUM står for bedømmelse og udvælgelse af indstillinger fra hele landet, og sørger desuden for planlægning og afvikling af selve kårings-begivenheden når den endelige vinder er fundet.

Blandt feltet af indstillere blev tre skoler udvalgt som kandidater til titlen. Årets tre finalister kom fra henholdsvis Herning, Sønderjylland og Valby hvilket fortæller os, at der fortsat laves rigtig godt undervisningsmiljø over hele landet.

Men én skole skilte sig ud, og det var **Engbjergskolen i Herning**. De vandt UMP 22 for deres indsats i arbejdet med udvidet elevdemokrati og medbestemmelse.

Selve kåringen fandt sted torsdag 27. oktober kl 10.30, hvor DCUMs direktør ved en lille højtidelighed overrakte diplom samt pengepræmie på 100.000 kr.

UMP

Undervisningsmiljøprisen UMP uddeles en gang om året, og tilfalder en person, klasse, årgang, lærergruppe, personalegruppe, skole eller et uddannelsessted, som gør en særlig indsats for elevernes eller de studerendes undervisningsmiljø. Den særlige indsats kan både vedrøre det fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø.

2022

Den Nationale Klageinstans mod Mobning

Klageinstansen

Den Nationale Klageinstans mod Mobning har i 2022 oplevet en stigning i antallet af klager, så niveauet nu svarer det, der var, inden covid-19 ramte de danske uddannelsesinstitutioner. Stigningen i sagsantallet anses derfor at hænge sammen med, at eleverne og de studerende nu ikke længere er hjemsendt.

Klageinstansen har i 2022 behandlet 119 sager, som fordeler sig således:

79

Direkte klager

Alle klager skal først behandles lokalt af den lokale myndighed, som har ansvaret for klagebehandling. En direkte klage er en klage, som endnu ikke har været behandlet lokalt, og som klageinstansen henviser til rette myndighed

26

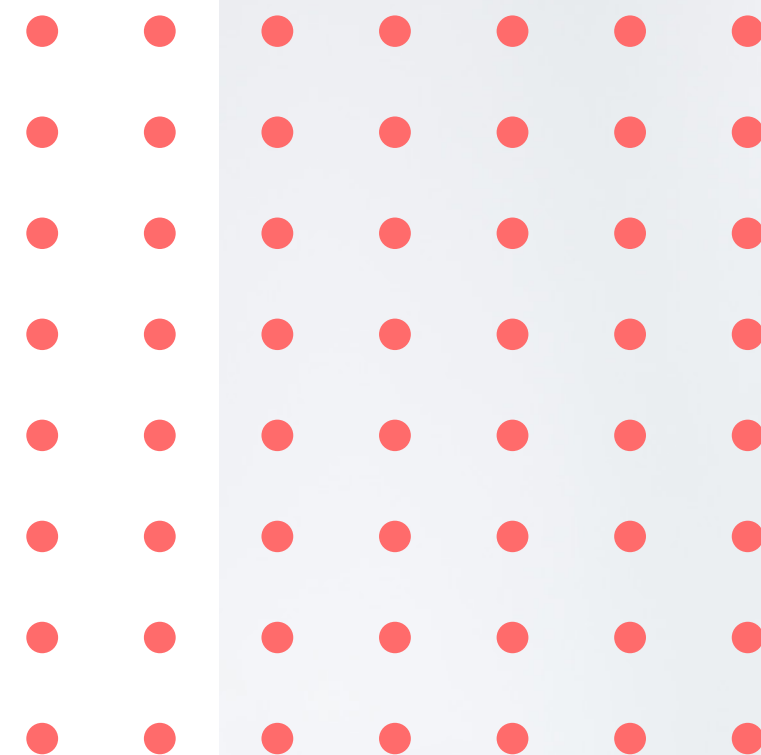
2. behandlingssager

2. behandlingssager er sager, hvor DCUM skal træffe endelig afgørelse, fordi klager ikke har været tilfreds med afslutningen på den lokale klagebehandling.

14

Påbudssager

Påbudssager er sager, hvor DCUM i forbindelse med klagebehandlingen af andenbehandlingssager udsteder et påbud til kommunen eller uddannelsesstedet om at undersøge situationen, lave handleplan mod mobning eller lignende osv.

Typer af sager

Klageinstansen behandler to typer af sager.

- Sager, hvor skolen/uddannelsesinstitutionen ikke mener, at der foreligger mobning eller lignende
- Sager, hvor handlingsplanen ikke er egnet til at løse de aktuelle problemer

I den første type har førsteinstansen afvist, at der foregår mobning, hvorefter klageinstansen som anden instans ud fra det fremsendte materiale vurderer, om afgørelsen er truffet på et tilstrækkeligt oplyst grundlag. I 90 % af sagerne bliver afgørelsen ændret, og i 90 % af de sager udstedes et påbud, hvor skolen/uddannelsesinstitutionen bliver bedt om at foretage en ny undersøgelse.

Den anden type er sager skydes ofte, at problemerne ikke er undersøgt grundigt nok til at man kan iværksætte relevante indsatser, hvilket betyder, at problemerne ikke ophører.

Vi oplever, at sagernes kompleksitet har ændret sig og at samarbejdet mellem skole og hjem ofte er problematisk, når klagen ender hos klageinstansen. Klageinstansen bemærker ligeledes, at der i flere af sagerne er tale om elever med et højt fravær, ligesom klageinstansen ser, at flere elever bliver sygemeldt mens klagen bliver behandlet.

Det seneste år har vi set en mindre stigning af sager fra gymnasie- og erhvervsskoleområdet. Det ser vi umiddelbart som noget positivt, og vurderer at det kan skyldes, at kendskabet til klageinstansen er øget.

Vejledning og information

I 2022 har klageinstansen dog jævnligt været i kontakt med sagsbehandlere, som er i tvivl om regelgrundlaget og håndteringen af sagerne samt forældre, der søger forslag til, hvordan de bedst går i dialog med skolen eller uddannelsesstedet. Vi vejleder i disse situationer forældre og sagsbehandlere og henviser til DCUMs værktøjer hvor det er relevant.

Vi oplever også, at en del kommunerne og skoler fortsat ikke er klar over, at hvis ikke klager erklærer sig tilfreds med afgørelsen, skal afgørelsen indsendes til klageinstansen. Vi vejleder her om lovgrundlaget, hvilket bidrager til, at flere sagsbehandlere er blevet opmærksomme herpå.

Den Nationale Klageinstans mod Mobning blev oprettet i august 2017 med en solnedgangsklausul på 5 år. I sommeren 2022 besluttede et bredt flertal i Folketinget at udskyde solnedgangsklausulen, hvorfor klageinstansen er blevet forlænget frem til 2027.

2022

Tilsyn med undervisningsmiljøet

I 2022 har vi modtaget en række henvendelser, som har været med til at danne afsæt for tilsynets arbejde. Vi har også brugt andre kilder til at opdage og blive gjort opmærksom på problemer med undervisningsmiljøet forskellige steder, f.eks. mediernes dækning eller andre myndigheders konstatering af problemer.

Vi har i 2022 i alt modtaget femten henvendelser om problemer på specifikke skoler. Henvendelserne kommer primært fra personer med relation til skolen, f.eks. elever, studerende og forældre.

Sager fordelt på institutioner:

- 6** Folkeskoler
- 5** Fri- og private grundskoler
- 4** FGU og ungdomsuddannelser

Tretten af henvendelserne har handlet om det psykiske undervisningsmiljø, én henvendelse har handlet om det fysiske undervisningsmiljø og én har handlet om manglende undervisningsmiljøvurdering.

Udover konkrete henvendelser har vi screenet seksten sager som enten er afviste eller tilbagetrukket sager fra den Nationale Klageinstans mod Mobning.

Tilsynet har i 2022 desuden fokuseret på selve måden hvorpå vi fører tilsyn. Vi har været særligt optaget af spørgsmålet om, hvad der skal til, for at tilsynet er til mest mulig hjælp for uddannelsesinstitutionerne, så vores arbejde bidrager til at opretholde og udvikle gode undervisningsmiljøer. Det vil vi forsat arbejde med i 2023.

Formålet med DCUMs tilsyn er at undersøge, om de danske uddannelsesinstitutioner overholder undervisningsmiljø-loven, samt oplyse uddannelsesinstitutionerne om undervisningsmiljølovens bestemmelser.

Kommunikationskanaler

Antal nyhedsmail-abonnenter

4000

9

Antal webinarer

Ultimo 2020	3250
Ultimo 2021	4500
Ultimo 2022	4550

Ultimo 2020	3950
Ultimo 2021	5370
Ultimo 2022	6850

Vi ses i 2023

Årsberetning 2022
Dansk Center for Undervisningsmiljø

Udgiver

Dansk Center for Undervisningsmiljø
www.dcum.dk

Redaktion

Christian Rudbeck

Ansvarshavende

Direkte Jannie Moon Lindskov, DCUM

Grafisk design

Vokseværk – vokseverk.dk

dcum.dk